

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Arvioinnin keskeisiä tuloksia

Niina Rumpu, Eeva-Liisa Markkanen, Nelli
Hyvärinen

Arvioinnin tausta ja tavoite

Arviointi kohdistuu perusopetuksessa käytössä oleviin kiusaamisen vastaisiin menetelmiin.

Menetelmällä tarkoitetaan tässä arvioinnissa erilaisia kiusaamisen vastaisia toimintamalleja ja ohjelmia, joilla on määritelty vastuutaho menetelmän organisointiin, kehittämiseen ja seurantaan. Menetelmä voi olla joko yksittäisen tahon, koulun tai opetuksen järjestäjän kehittämä ja ylläpitämä malli. Se voi kohdistua joko kiusaamisen ehkäisyyn, siihen puuttumiseen tai kiusaamisen jälkihoitoon.

Arvioinnin tarkoituksena ei ole asettaa arvioitavia menetelmiä vastakkain tai vertailla niiden paremmuutta, vaan tuoda tietoa menetelmien toimivista käytänteistä ja kehittämiskohteista.

Arvioinnissa mukana olleet kiusaamisen vastaiset menetelmät

K-0
Aseman Lapset ry

Oulun tunne- ja
turvataitokasvatus

www.turvataitokasvatus.fi

Tunne- ja
turvataitokasvatus –
Oulun malli /
Turvallinen Oulu -hanke

Tukioppilastoiminta /
Mannerheimin
Lastensuojeluliitto

KiVa Koulu /
Turun yliopisto / Invest
psykologia

Vänelevsverksamheten /
Folkhälsan

Gutsy Go /
Gutsy Go ry

Sovittelu koulussa (Verso
ja Resto), Suomen
Sovittelufoorumi ry,
VERSO-ohjelma

Menetelmiä arvioidaan kolmen läpileikkaavan näkökulman kautta

Käytettävyydellä tarkoitetaan tässä arvioinnissa sitä, miten selkeä ja kohdennettu menetelmän tavoite on ja miten se soveltuu sille kohderyhmälle, jolle se on suunniteltu. Käytettävyyttä arvioidaan myös sillä, miten selkeitä menetelmän käyttämät toiminnot, materiaalit ja ohjeet ovat, miten menetelmää toteutetaan kouluissa sekä miten menetelmän käytössä huomioidaan eri tahoja.

Juurrutettavuudella tässä arvioinnissa tarkoitetaan sitä, miten hyvin menetelmän käyttämät toiminnot ja ohjeet on otettavissa koulun arkeen sekä miten menetelmän käyttö soveltuu koulun hyvinvointityöhön. Juurrutettavuutta arvioidaan myös siitä näkökulmasta, miten menetelmän vastuunjako toteutetaan sekä miten sen käyttöä seurataan, arvioidaan ja kehitetään sekä tuetaan kouluissa.

Tuloksellisuutta arvioidaan menetelmän käytöstä saatujen tulosten kautta. Arvioinnin kohteena on, millaisia tuloksia on saatu, miten saatua tietoa on hyödynnetty ja miten tulokset tukevat menetelmän tavoitteita. Tuloksellisuutta tarkastellaan myös menetelmän edellyttämällä panostuksilla kouluissa sekä menetelmän toimivuudesta kerätyllä palautteella ja sen hyödyntämisellä toiminnan kehittämisessä.

Arviointiaineisto

Menetelmiä koordinoivilta tahoilta saatu aineisto:

Hakukysely: yleiskuvaus menetelmän tavoitteesta, sisällöstä ja tuloksista

Itsearviointi: kattavampi kuvaus menetelmän taustoista, toteuttamistavasta ja käytön avulla saaduista tuloksista

Materiaalit: kouluille annetut ohjeet, itse kootut aineistot, oleellisimmat julkaisut

Karvin keräämä aineisto:

Kyselyt menetelmiä käyttäville kouluille:

- **Henkilöstölle, 246 vastausta, 187 koulua**
- **Oppilaille, 12 081 vastausta 186 koulusta**
- **Huoltajille, 2111 vastausta 165 koulusta**

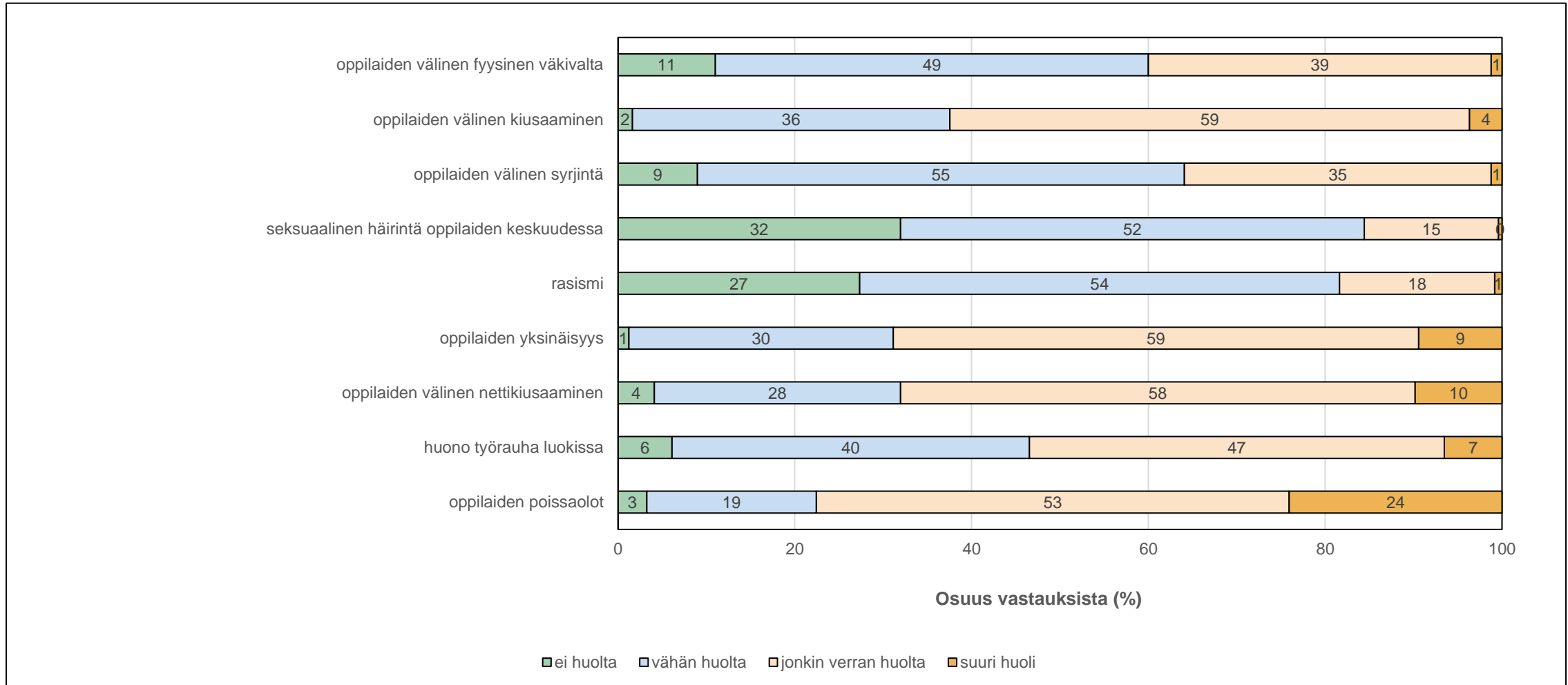
Etäkouluvierailut menetelmiä käyttäville kouluille. Haastateltavina henkilöstö ja oppilaat.

Yleisnäkymä koulujen kiusaamisen vastaisesta työstä

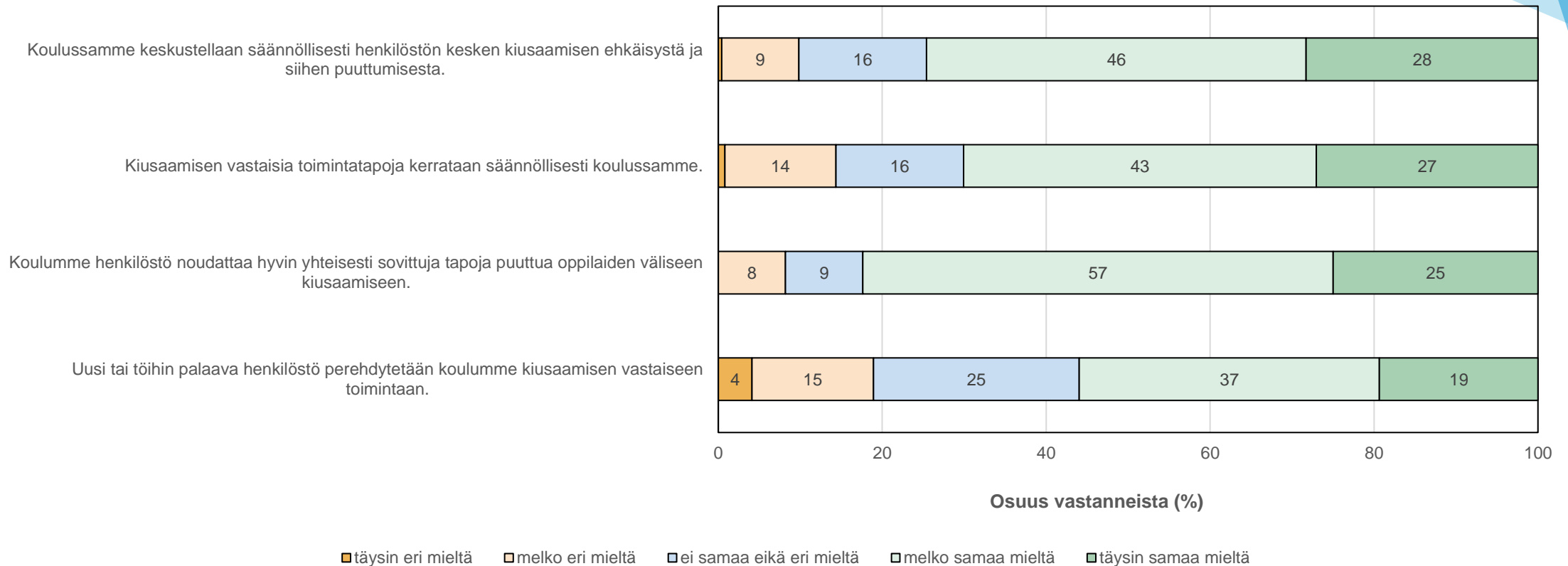

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Kiusaamisen lisäksi kouluissa huolen aiheina ovat oppilaiden yksinäisyys, nettikiusaaminen ja poissaolot (n = 244 – 245)

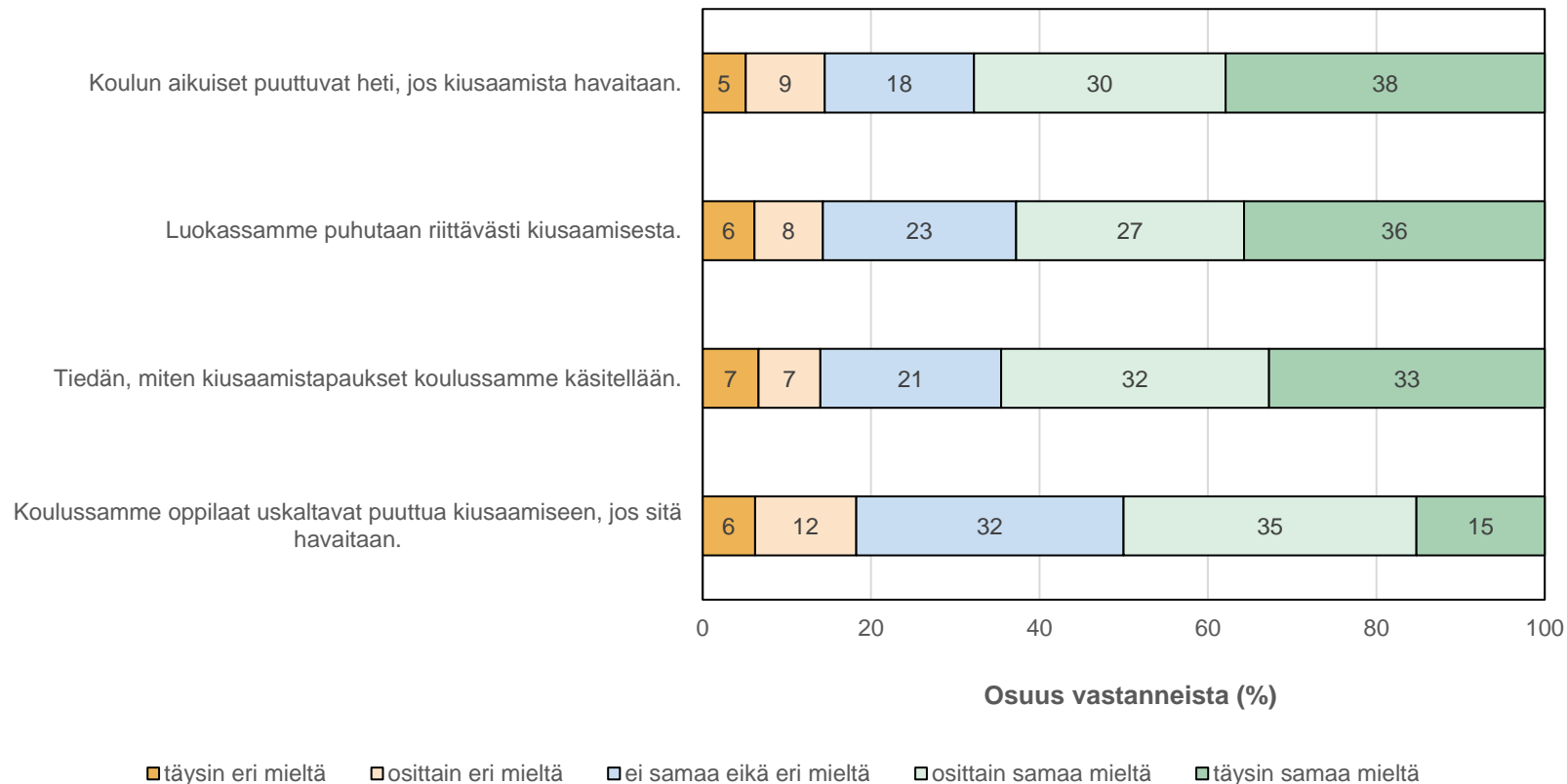

Yhteiset toimintatavat ovat kouluissa tiedossa, mutta kertauksessa ja perehdyttämisessä parannettavaa (n = 243 – 244)

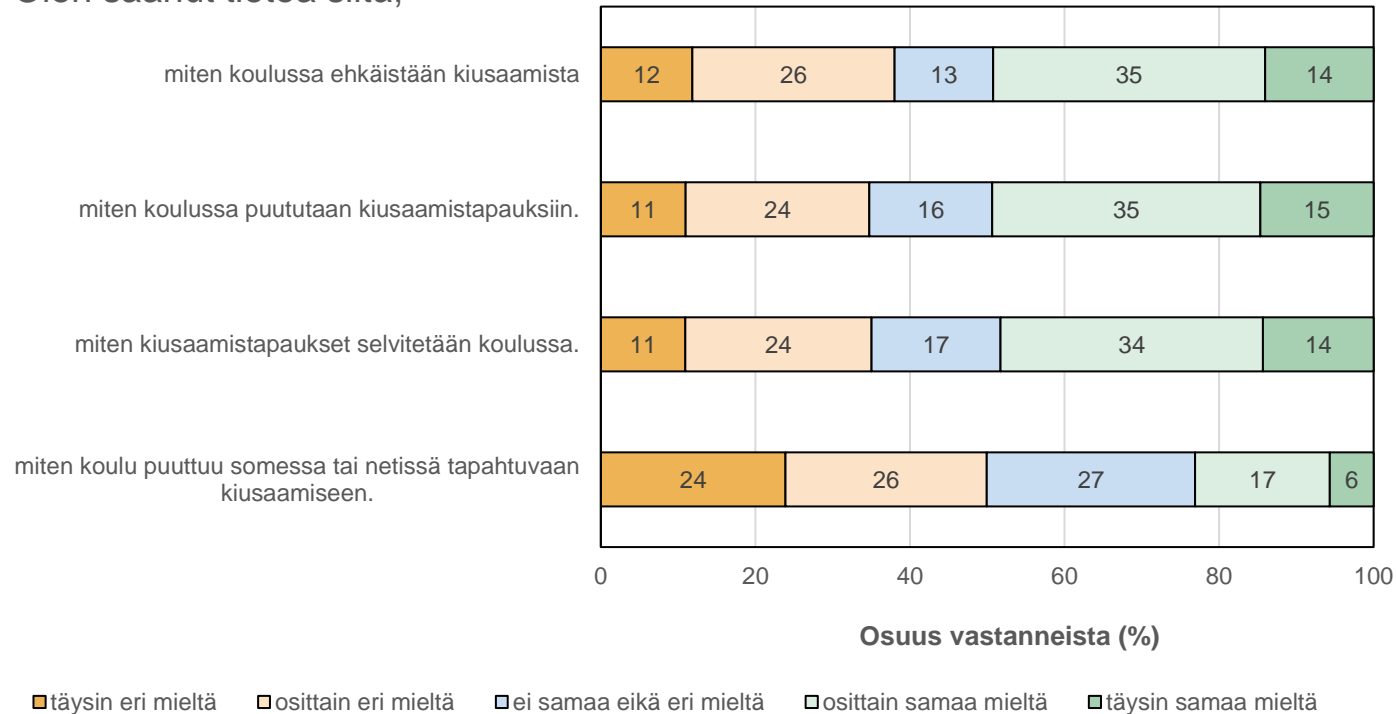
Oppilaiden kokemukset koulujen kiusaamisen vastaisesta työstä vaihtelevat (n = 11 867 – 11 938)

”Ei vähäteltäisi ns ”pienää kiusaamista” vaan puututtaisiin asiaan jo aikaisemmin ettei tilanne pahenisi.”
5. Luokan oppilas

Kaikki huoltajat eivät tiedä, miten koulussa toimitaan kiusaamistapauksissa (n = 2099 – 2108)

Olen saanut tietoa siitä,

”En ole tietoinen mistään kiusaamisen vastaisesta työstä lapseni koulussa. Tehdäänkö siellä sellaista?”
7.-luokkalaisen huoltaja

”Vanhemmille voisi tiedottaa enemmän prosesseista, joilla kiusaamista tunnistetaan ja yritetään poistaa luokasta.”
4.-luokkalaisen huoltaja

Kiusaamisesta ei aina uskalleta kertoa

Henkilöstökyselyyn vastanneista 7 % arvioi, etteivät oppilaat uskalla kertoa koulussa näkemästään tai kokemastaan kiusaamisesta ja 16 % arvioi, ettei netissä tapahtuvasta kiusaamisesta uskalleta kertoa.

Oppilaista 11 % vastasi, ettei uskaltaisi kertoa koulun aikuisille koulussa kokemastaan kiusaamisesta ja 17 % ei uskaltaisi kertoa netissä tapahtuneesta kiusaamisesta.

Kiusaamista koulussa kokeneista oppilaista 29 % ei ollut kertonut koulussa kokemastaan kiusaamisesta.

”Toivoisin että myös opettajat katselisivat välitunneilla enemmän, että huomaavatko kiusaamista, sillä kaikki eivät uskalla kertoa siitä tai eivät edes ymmärrä että joku kiusaa.”

4.luokan oppilas

Oppilaiden ja huoltajien osallistuminen kiusaamisen vastaiseen työhön on tärkeää

Oppilaista 53 % ilmoitti, että heiltä on kysytty ideoita, miten koulussa voisi vähentää kiusaamista.

Oppilaista 40 % ja huoltajista 38 % haluaisi osallistua enemmän koulujen kiusaamisen vastaiseen työhön.

”Tiiviimpi yhteistyö vanhempiin, lapsista kuitenkin vielä kyse, joten kyky selvittää asioita ilman, että kotona tiedetään, on haastavaa. Lasten tuntemuksia ja kokemuksia ei tulisi vähätellä, tunteet eivät synny turhasta.” 5.-luokkalaisen huoltaja

”Huoltajille olisi hyvä saada jonkinlainen säännöllinen info: mitä teen jos lastani kiusataan/ mitä teen jos lapseni kiusaa. Huoltajien rooli on hyvin tärkeä, eikä kiusaaminen lopu, mikäli kotona se sallitaan.” 4.-luokkalaisen huoltaja

Menetelmien käytettävyys, juurrutettavuus ja tuloksellisuus

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Käytettävyyttä kouluissa edistävät

- Menetelmä pohjautuu tutkittuun tietoon ja sen teoreettinen viitekehys sopii koulun arvoihin
- Selkeät ja monipuoliset materiaalit, jotka on helppo ottaa osaksi koulun arkea ja opetusta
- Materiaalien laajuus ja niiden sopivuus sille ikäryhmälle, joille sitä käytetään
- Materiaaleja tulee olla mahdollisuus myös soveltaa oman koulun tarpeisiin

Mikä edistää:

”Materiaalit, joita on helppo käyttää ja sopivat ikätasolleen, tulee kätevästi napattua osaksi opetusta.”

”Helppous sen arkikäytössä”

Mikä estää:

”Perehdytyksen puute, menetelmän jäykkyys”

”Opettajat eivät ole saaneet riittävästi koulutusta ja tukea menetelmän käyttöön.”

”Det förebyggande arbetet hänger på varje enskild lärares insats och vilja att avsätta tid.”

Juurutettavuutta kouluissa edistävät

- Menetelmän käyttöön sitoutunut henkilöstö
- Johdon tuki
- Silloin kun menetelmässä on elementtejä, jotka saadaan sujuvasti osaksi koulun arkea ja muuta hyvinvointityötä, on juurtuminen sujuvampaa
- Vastuuta menetelmän käytöstä ei tulisi jättää vain muutamalle vastuuhenkilölle

Mikä edistää:

”Menetelmä on jo niin kiinteä osa koulumme toimintaa, että sen tietävät kaikki eikä toimintaa kyseenalaisteta, siihen kaikki ovat sitoutuneet.”

”Rehtorin myönteinen suhtautuminen ja asian esillä pitäminen.”

Mikä estää:

”Sitoutuminen toimintamalliin ja ajankäytön ongelmat. Palaverien ajan löytäminen.”

”Joillakin opettajilla voi olla omia tapoja selvittää esimerkiksi kiusaamista omassa luokassaan.”

Tuloksellisuutta kouluissa edistävät

- Menetelmillä on tarjolla kouluille erilaisia seurantaan liittyviä ohjeita ja tiedonkeruutapoja
- Koulujen oma työ kiusaamisen seurannassa, toiminnan arvioimisessa sekä kehittämisessä tärkeää ja auttaa myös menetelmiä kehittämään omaa toimintaansa
- Monista menetelmistä vielä melko vähän tutkimustietoa saatavilla -> tietoa tarvitaan lisää

Millaisia tuloksia näkyy koulun arjessa:

”Helpompi ottaa keskusteluun vaikeitakin asioita. - Kodit ovat tietoisia käsiteltävistä asioista ja jollakin tavalla mukana prosessissa - Sekä henkilöstö että oppilaat ovat tulleet tietoisiksi yhteisistä käsitteistä, mikä helpottaa keskinäistä ymmärrystä ja vuorovaikutusta.”

”Kiusaaminen on vähentynyt koulussamme. Tietoisuus kiusaamiseen liittyvistä ilmiöistä on lisääntynyt. Ennaltaehkäisevätyö on systemaattisempaa.”

”Yhteisöllisyyden lisääntyminen, oppilaiden osallisuus”

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

”

” Se , että aina vaan sanotaan kaikki mukaan leikkiin ja ketään ei kiusata ja kavereita kaikkien kanssa. Se ei riitä. Aina asiat eivät hoidu puheilla jotka antavat meille lapsille väärää käsityksiä. Jos aikuiset todella meille haluavat kertoa että kaikki mukaan leikkiin niin aikuisten välitunnilla pitäisi valvoa että oikeasti ne kaikki otetaan mukaan niihin leikkeihin.”